

Пирати променили

ИСКУСТВА СРПСКИХ МИРОВЊАКА

У МИСИЈИ АТАЛАНТА

ТАКТИКУ

Екипа српских мировњака, њих дванаесторица, укрчала се 22. септембра ујутро на брод који су, у складу са Уговором између Европске уније и република Сомалије и Џибути, (о статусу војних снага ЕУ које делују у склопу EU NAVFOR), у операцији ATALANTA, били задужени да штите током пловидбе. Бригу о пловилу током боравка у лукама преузимали су локална полиција и војска, док је тим задржавао право на самоодбрану и проширену самоодбрану уз употребу минималне силе, у случају напада на брод или терористичког напада.

– Хуманитарну помоћ чинила је претежно храна, житарице, храна за бебе, јестиво уље и лекови – каже капетан Стеванчевић, који објашњава да служба на броду, због специфичних услова и психичког оптерећења, траје од три до четири месеца, а да је MSM DOURO две године стар брод, чији је власник немачка компанија, регистрована на Кипру.

Након сто дана пловидбе територијалним водама Џибутија, Кеније, Сомалије и Танзаније, капетан Горан Стеванчевић, вођа другог аутономног тима за заштиту бродова (2. АТЗБ), и старији

Дванаест припадника Специјалне бригаде боравили су од средине септембра до краја децембра, као прва ротација, на новом трговачком броду MSM DOURO, наследнику „Каролине скан”, где су успешно обезбеђивали акцију Светског програма за храну – достављање хуманитарне помоћи за народ у Сомалији. Иако су понекад таласи прелазили преко брода и припадници Специјалне бригаде морали да се везују за кревет због немирног мора, са тог задатка носе најлепше успомене и сматрају га привилегијом.

водник прве класе Лазар Гвозденов не могу а да у први мах не истакну утисак о општем сиромаштву у афричким државама у којима су боравили.

– За нас је то велико искуство. Нисмо ни свесни какву државу имамо и колико њоме треба да се поносимо. Ливаде, реке, планине, путеви... Све је то за афричке појмове луксуз. Људи заиста живе у беди, чак је и флаширана вода реткост. Навикли су да им се помаже, па то и очекују – истичу мировњаци српске војске.

На мору и у луци

Командир тима српских мировњака каже да је ангажовање наших људи током стодневног боравка на пловилу, који је изнајмио Светски програм за храну, подразумевао да је током пловидбе део тима стално на дужности. Један на командном мосту поред капетана, како би осматрао на радару и „ајсу” (аутоматском идентификационом систему), плус подгрупа на палуби, са задатком визуелног и осматрања оптичко-електронским уређајима. У лукама је процедура била другачија.

Капетан
Горан Стеванчевић
шоком боравка у луци

– Ту се утовара и истовара роба и компликованије је него током пловидбе јер постоје опасности, између осталог, и од терористичких напада. Није их било, срећом, али у Сомалији се дешава сваког дана да негде пукне бомба. Безбедност лука је на вишем нивоу него у дубини територије, јер их обезбеђује Војска Уганде, зато што Сомалија нема своју. Пуно је радника на утовару и истовару, од педесет до сто, пењу се и силазе с брода и треба то осматрати, пратити, па је у сваком тренутку тим био на дужности. Боравак у луци траје од три до осам дана – објашњава капетан Стеванчевић.

Он подсећа и на опасност која вреба у контакту с локалним становништвом због различитих болести – 90 одсто тамошње популације има хепатитис Б, па је, упркос вакцинацији пре доласка, неопходан велики опрез. Као додаток, баш у време боравка српских мировњака на том простору ескалирала је и ебола.

Старији водник прве класе Лазар Гвозденов прича да уобичајени радни дани на броду личе један на други и свде се на сменска дежурства, тренинге и одмор. Нема пуно простора за било коју врсту забаве и разоноде.

– Када нисмо на дужности, одмарамо или тренирамо. Храна је била добра,

Амбасадор Србије у Кенији и Танзанији Иван Живковић у посети српским мировњацима у Молбаси

јер су је кувари Филипинци спремали према европских стандардима. Кувар је прихватао наше рецепте и радо нам излазио у сусрет, па смо јели и мусаку и пасуљ. Са брода смо, због безбедности, могли да сиђемо само у Кенији и Танзанији, и да тада само накратко прошетамо до града, без задржавања и касног повратка. Не зна човек шта тада може да га очекује – каже старији водник прве класе Стојанов.

Брод није имао теретану, али је тим понео педесетак килограма тегова из Србије, за сваки случај.

– Срећом смо мислили на то, па је могло да се вежба. Без тегова једино бисмо могли да трчимо, а то је на броду посебна прича. Мерили смо тај круг, стотинак метара и то је то – истиче Гвозденов.

Он додаје да су у почетку, једном седмично, Филипинци организовали забаве, како би се боље упознали. Била су то, према речима Стојанова, лепа дружења од сат-два.

– На броду је највише било Филипинаца. Капетан и први официр су из Пољске, други из Црне Горе, један Хрват, а остало Филипинци. Укупно 11 чланова посаде и 12 наших мировњака.

Није било жена на броду. Били смо гости капетана и Филипинаца за католички Божић. Дивно су нас примили и угостили.

Таласи и уски ходници

Типичан дан подразумевао је доручак, припрему за посао, одлазак на смену под оружјем. Момци су могли да комбинују ноћне и дневне смене.

На питање шта је било најтеже, Гвозденов истиче да је то скучен простор и објашњава:

– Никада раније нисам боравио на броду. Још кад крене да се љуља, а уски ходници. Ако се пењеш или силазиш степеницама имаш утисак да ти неко седи на леђима. Кренеш па станеш, тетураш се... Најгоре ми је било кад имам смену у глуво доба ноћи. Устанем и требало би да се обучем. Често се закуцам у зид или кревет. Не може се на једној ноzi кад је немирно море.

Горан Стеванчевић, вођа другог аутономног тима за заштиту бродова, додаје да љуљање зависи од оптерећења брода и наводи примере:

– Највише смо товарили 5.500 тона. Тада се, иако је море немирно, врло

мало осећало дејство таласа. При мору јачине 3–4 на скали по Бофору нема проблема, али има ако је брод празан, а море јачине три бофора. Једном смо у Сомалији из Босасе празни пловили за Могадиш, а море је било немирно. Било је мучно. Није било неке драме и опасности, али смо, на пример, док спавамо, морали да се везујемо за кревет. Најјаче море било је при крају нашег боравка, свих осам дана пловидбе из танзанијске луке Дар Ел Салам у сомалијску Босасу, када је море било јачине 4–5 бофора. Таласи су пребацивали преко брода па нисмо силазили на доњу палубу, јер је тамо било воде до цеванице.

И поред свих тих временски искушења, није било страха међу нашим мировњацима и додају:

– Брод је нов, посада поуздана. Капетан искусан. Иако смо знали да брод може да трпи знатно јаче море, понекад је било баш непријатно. Срећом, то се дешавало при крају наше мисије, када смо се већ навикли. Првих дана пловидбе било је мирно море.

Нова тактика пирата

Српски мировњаци нису били у прилици да виде савремене пирате на делу. Кажу да је од покретања мисије *Ашаланџа*, 2008. године, због знатног присуства мултинационалних снага, пиратство на најнижем нивоу. Ратни бродови патролирају зоном операције, ту су пловиле која пресећу и контролишу сумњиве бродове и извиђачка авијација која стално трага по пиратским камповима.. Капетан Стеванчевић каже да су гусари прешли на друге облике криминала – сада се баве шверцом људи и наоружања, те рекетирањем.

СТАРА ЉУБАВ ЗАБОРАВА НЕМА

– У Могадишу нам се на перфектном српском језику обратио капетан сиријског брода, који је завршио факултет у Хрватској, у Ријеци. Тамо се и заљубио у мештанку, али њени нису пристали да је дају за њега. Данас има четири жене и десеторо деце, али каже да Ријечанку није прежалио. Док је причао са нама сузе су му текле. Рекао нам је да би све дао за њу и молио нас да му помогнемо како би је контактирао. И нама су нудили да женимо Сомалијке. Питали су ме колико имам жена, а кад бих им рекао једну, чудили су се. Говорили су, узми и ову. Неће бити скупо – сведочи капетан Горан Стеванчевић.

– У Путленду у Сомалији, рецимо, продају дозволе рибарима из Омана, Јемена, Индије. Или пресретну брод и саопште му услове под којим може да рибари у тим водама. Ако одбију, упућују претње да ће их физички напасти. Други начин је нуђење физичке заштите, обезбеђења. То раде полулегално. Основали су агенције које људима прете речима: „Морате узети наше обезбеђење, за ваше добро, или ћете бити нападнути“. Ако се повуку мултинационалне снаге, мислим да ће се пиратство вратити у старом облику. То је јасно – каже вођа српског тима.

Он каже да је сомалијски народ сиромашан и укратко објашњава политичке прилике. Нереди у тој земљи трају од 1968. године. Подељени су на кланове, који воде вишегодишње крваве окршаје, а велика међусобна нетрпељивост и неслога постоје и данас. Сомалијска Влада контролише тек 20–30 процената своје територије. Локално становништво има посебне верске, али и друге ритуале, и не воле да се фотографишу, сведочи капетан Стеванчевић.

– Све су то специфичности које смо морали имати у виду. Сложни су кад раде у луци, солидарису се и у случају било каквог конфликта, сви су као један. Срећом, није било озбиљнијег повода да то искушамо. Једном смо, истина, били на ивици инцидента, када се група радника побунила што смо их фотографисали. Кренули су на нас, уз псовке и претње. Одмах смо склонили фотоапарат и показали руком да је све у реду. Практично се извинили. На том примеру смо видели како би било опасно да те људе увредимо по било којој основи – додаје капетан Стеванчевић.

Старији водник прве класе Лазар Гвозденов прича како се једном у граду фотографисао са неким мештанима који су за ту „услугу“ тражили да им се плати.

– То смо и учинили да заобиђемо проблеме. Ипак, нису лоши као народ, дружељубиви су, иако су сиромашни. Нису ни нервозни. Присуствовали смо саобраћајки, када су се прислонила два аутомобила. Никаква свађа није настала, само су се одмакли и наставили даље.

Нашим мировњацима било је симпатично и то што су сви старији од педесетак година знали за Тита, за Југо-

ДУГОТРАЈНЕ ПРИПРЕМЕ

Да је за упућивање припадника на брод потребна посебна припрема потврђује и официр за односе са јавношћу Специјалне бригаде капетан Сениша Савић:

– Није исто у касарни и на броду. Специфична је мисија на мору и људи морају бити спремни за нове изазове. Нужно је да поседује одређене вештине и способности, да познају поморску тактику, опрему на броду, а морају бити и добри пливачи и рониоци. У бригади се обавља тестирање знања енглеског језика, а избрани се упућују на усавршавање.

Припреме за упућивање аутономног тима за заштиту бродова у мисију Европске уније започеле су крајем 2012. године, у НАТО поморском центру за обуку у извођењу операција пресретања на мору, на грчком острву Крит, а настављене средином марта 2013. године у француској поморској бази „AL FUSCOM“. Припадници Специјалне бригаде боравили су затим од 7. до 19 октобра поново на Криту, да би вођа тима у фебруару 2014. прошао обуку и у Оперативној команди Мисије EU NAVFOR, у британском Нортвуду.

Остатак обуке тим је савладао на полигонима и вежбаљима у Панчеву и Београду, док су непосредне припреме за упућивање у операцију, које је организовао Центар за мировне операције, реализоване од 9. до 13. јуна 2014. у касарни „Ратко Немањић“, у Панчеву.

славију. Говорили су им: „Југославија, стронг кантри!“

Квалификације за мисију

Члановима дванаесточланог тима српских мировњака боравак у Африци очигледно ће заувек остати у сећању. Многе колеге и младе људе уопште сигурно занима како су се ови припадници Војске Србије квалификовали за одлазак у ту мировну мисију.

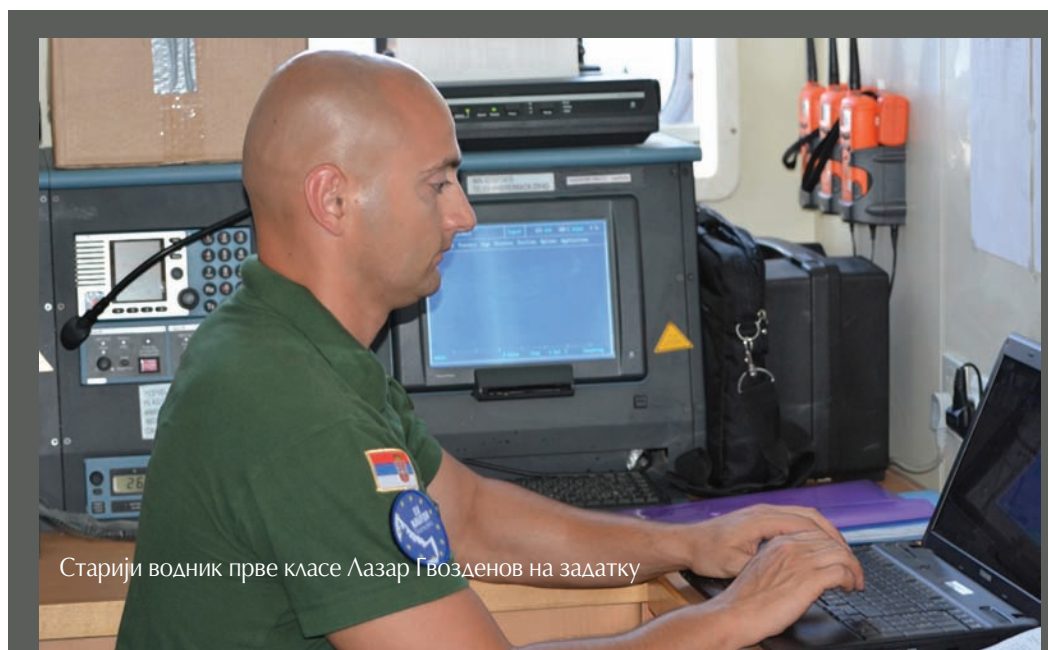
– Конкурисао сам за то место равноправно с колегама. Било је три пута више кандидата, а комисија је правила избор – каже капетан Стеванчевић, некадашњи пешадинац, који је у Кумбору, у Ратној морнарици, прошао курс за поморског диверзанта и тако стекао

поморски ВЕС. Остао је тамо шест година, током којих је „на ваздух“ ронио 42 метра, а петнаестак „на дах“ и ба вио се подводним риболовом.

Осморица припадника панчевачког 72. извиђачко-диверзантског батаљона Специјалне бригаде, уз још двојицу колега из нишког 63. падобранског, кажу да су знали где иду и каква је ситуација у Сомалији. Већина их се пријавила да иде јер их је копкало да виде да ли могу да прођу селекцију.

На питање да ли су и даље заинтересовани за такву и сличне мисије и да ли ће им искуство боравака у Африци омогућити бољу проходност убудуће, кажу да је „реално и поштено свима пружити прилику“. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

Старији водник прве класе Лазар Гвозденов на задатку